

Briuselis, 2022 m. lapkričio 18 d.
(OR. en)

14588/22

SOC 621
EMPL 424
GENDER 182
ECOFIN 1142

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 14036/22

Dalykas: Tarybos išvadų „Lyčių lygybė sutrikdytos ekonomikos šalyse: dėmesys jaunajai kartai“ projektas
– *Patvirtinimas*

1. Delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas Tarybos išvadų „Lyčių lygybė sutrikdytos ekonomikos šalyse: dėmesys jaunajai kartai“ projektas.
2. Išvados grindžiamos Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) parengta politikos apžvalga „Jaunos moterys ir vyrai po COVID-19 pandemijos“ (*Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic*), kuri pateikta šio dokumento 1 papildyme.
3. Išvadų projektas buvo aptartas trijuose Socialinių klausimų darbo grupės posėdžiuose¹. Po neformalios rašytinės konsultacijos² ši darbo grupė pasiekė susitarimą dėl šio dokumento priede pateiktų išvadų³.

¹ 2022 m. spalio 10 d., spalio 28 d. ir lapkričio 10 d.

² Žr. dok. WK 15495/22.

³ Punktai pernumeruoti iš eilės.

4. Komiteto prašoma:

- susipažinti su šio dokumento 1 papildyme pateikta EIGE politikos apžvalga,
- patvirtinti pasiektą susitarimą dėl priede išdėstyto išvadų projekto ir
- perduoti pridedamą išvadų projektą Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybai patvirtinti 2022 m. gruodžio 8 d. posėdyje.

Lyčių lygybė sutrikdytos ekonomikos šalyse: dėmesys jaunajai kartai

Tarybos išvadų projektas

PRIPAŽINDAMA, KAD:

1. Europoje – neramūs laikai. Nuo 2019 m., kai Taryba patvirtino išvadas „Lyčių lygybė grindžiama ekonomika ES. Tolesni veiksmai“, dėl COVID-19 pandemijos ir Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, taip pat dėl didelės infliacijos, dėl kurios išaugo pragyvenimo išlaidos, didėjančio energijos nepritekliaus, kurį lemia padidėjusios kuro kainos, būsto krizės ir didelių sausrų, miškų gaisrų ir potvynių, kilusių dėl klimato kaitos, iškilo itin svarbių socioekonominių iššūkių arba jie paaštrėjo. Kiekviena iš šių problemų ir toliau darys didelį neigiamą poveikį Europos žmonių, ypač jaunimo ir ateities kartų, gyvenimui. Visi šie iššūkiai turi aiškų lyčių aspektą;
2. lyčių lygybė ir žmogaus teisės yra Europos vertybių pagrindas. Moterų ir vyrų lygybė yra vienas iš pamatinių Sutartyse įtvirtintų ir Pagrindinių teisių chartijoje pripažintų Europos Sąjungos principų, kuriuo valstybės narės turėtų vadovautis dėdamos pastangas lyčių nelygybės prevencijos, kovos su ja ir jos stebėsenos srityse, be kita ko, kiek tai susiję su rizikos ir naudos, kurios kyla dėl plačių socialinių ir ekonominių pokyčių, paskirstymu;

3. 2022-ieji yra Europos jaunimo metai, todėl 2022 m. spalio mėn. buvo surengta konferencija „Ateities Europa. Lyčių lygybė ir ekonomika“, siekiant sukurti erdvę, kurioje piliečiai, ypač jaunimas, galėtų diskutuoti apie Europos ateitį ir prisidėti prie būsimos ES politikos. Kad būtų daroma pažanga siekiant sukurti lygybės sąjungą ir panaikinti lyčių nelygybę, kurią dar labiau didina dabartiniai socioekonominiai pokyčiai, labai svarbu užtikrinti tai, kad jaunimo balsas būtų išgirstas, ir remti jų lygiateisį dalyvavimą politiniuose ir politikos procesuose, laikantis visų atitinkamų 2019–2027 m. ES jaunimo strategijos tikslų ir tinkamai atsižvelgiant į atitinkamus Europos jaunimo tikslus,

ATKREIPDAMA DĖMESĮ Į:

4. 2021 m. gegužės 26 d. paskelbtą Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) tyrimą „Lyčių lygybė ir COVID-19 socioekonominis poveikis“ (*Gender Equality and the Socio-Economic Impact of COVID-19*);
5. 2022 m. spalio 4 d. paskelbtą EIGE politikos apžvalgą „Jaunos moterys ir vyrai po COVID-19 pandemijos“ (*Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic*);
6. 2022 m. liepos 13 d. priimtą Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) nuomonę dėl lyčių lygybės;
7. 2022 m. balandžio 7 d. Europos Parlamento rezoliuciją „Dėl karo Ukrainoje bėgančių vaikų ir jaunuolių apsauga ES“;
8. 2022 m. vasario 17 d. Europos Parlamento rezoliuciją „Europos jaunimo įgalinimas: užimtumas ir socialinis atsigavimas po pandemijos“;

9. 2021 m. sausio 21 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl galimybės visiems turėti prieigą prie deramo būsto už prieinamą kainą;
10. 2022 m. spalio 3–4 d. Prahoje įvykusios aukšto lygio konferencijos „Ateities Europa. Lyčių lygybė ir ekonomika“ rezultatus; konferencijoje pabrėžtas poreikis apsaugoti ir skatinti lyčių lygybę atsižvelgiant į tokias naujas realijas kaip Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, būsto krizė ir energijos nepritekliai, taip pat būtinybė spręsti problemas, su kuriomis šiandien susiduria jaunimas, kad ateityje būtų sukurta lygybės sąjunga;
11. 2022 m. spalio 24 d. Prahoje įvykusios aukšto lygio konferencijos „Kova su energijos nepritekliais. ES požiūris ir dalijimasis geriausios praktikos pavyzdžiais“ rezultatus; konferencijoje pabrėžta, kad svarbu spręsti pažeidžiamos moterų, daugiausia vienišų motinų ir vyresnio amžiaus moterų, padėties, kiek tai susiję su energijos nepritekliais, klausimą,

LAIKYDAMASI NUOMONĖS, KAD:

12. prasidėjo ekonomikos atsigavimas po pandemijos, tačiau jis vis dar nėra visapusiškas. 2020 m. pavasarį ir vėliau nustatyti pandemijos suvaldymo apribojimai nulėmė ekonominės veiklos mažėjimą. Tų pačių metų vasarą nutiestam ekonomikos atsigavimo keliui trukdė įvairūs veiksniai, įskaitant daugelio biržinių prekių kainų kilimą, pasaulinių tiekimo grandinių sutrikimus, infliacinį spaudimą ir naujas COVID-19 bangas, dėl kurių daugelyje šalių vėl pradėti taikyti apribojimai;

13. pandemija paskatino diskusijas, kaip užtikrinti lyčiai atžvalgų ekonomikos atsigavimą. Šiame kontekste Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė suteikė unikalią galimybę priemonėms, kuriomis prisidedama prie lyčių lygybės, skirti specialius išteklius. Tačiau šia galimybe ne visada buvo pakankamai naudotasi, nes lyčių lygybės aspektas dažnai nepakankamai atspindėtas nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose ir imtasi labai nedaug priemonių specifiniams moterų poreikiams patenkinti. Dėl iškilusių papildomų socioekonominių iššūkių dabar dar svarbiau užtikrinti lyčiai atžvalgų ekonomikos atsigavimą;
14. ekonominiai COVID-19 krizės padariniai ypač paveikė jaunas moteris ir vyrus. Kadangi jaunuoliai dažnai dirba pagal terminuotas darbo sutartis ir ne visą darbo dieną arba sektoriuose, kuriuose daug kontaktų su klientais, jie buvo dažniau atleidžiami iš darbo arba jų darbo laikas buvo sutrumpintas. Be to, jaunimas dažnai atlieka neapmokamas stažuotes. Nors daugelyje valstybių narių jauni vyrai šiuo metu stabiliai grįžta į darbo rinką, jaunos moterys nedarbą patiria ilgesnį laikotarpį⁴. Dabartiniai iššūkiai kelia dar didesnę įtampą jaunoms moterims ir vyrams ir dar labiau didina riziką, kad šiandieninė jaunoji karta galiausiai atsidurs mažiau palankioje padėtyje nei ankstesnės;

⁴ EIGE (2022). *Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic*. A policy brief.

15. nors ypač daug moterų dirbo sektoriuose, kuriuose pandemijos metu panaikinta ne tiek daug darbo vietų, pavyzdžiui, švietimo ir sveikatos sektoriuose, tačiau jų bendras faktinis išdirbtų valandų skaičius apskritai sumažėjo labiau nei vyrų⁵. Be to, pandemijos metu, palyginti su ankstesne padėtimi, mažiau moterų pranešė apie vienodą dalijimąsi priežiūros pareigomis su savo partneriais, o daugiau nurodė, kad joms tenka didžioji dalis nemokamo priežiūros darbo. Taigi pandemija padidino esamą lyčių nelygybę, nes išliko tradiciniai lyčių vaidmenys privačioje sferoje: jaunoms moterims teko ne tik dauguma vaikų priežiūros ir namų ruošos darbų, bet ir mokymo namuose užduotys. Tai, kad priežiūros pareigoms buvo skirta daugiau laiko mokamo darbo ir laisvalaikio sąskaita, turėjo didelį neigiamą poveikį moterų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrai, psichikos sveikatai ir bendrai gerovei bei ekonominei nepriklausomybei. Tai ypač pasakytina apie mažų vaikų turinčias moteris;

⁵ EIGE (2022). *Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic*. A policy brief.

16. dėl COVID-19 pandemijos daugelis europiečių turėjo pakoreguoti savo darbo įpročius ir prisitaikydami prie nuotolinio darbo panirti į interneto pasaulį. Taip pat dažniau naudotasi lanksčiomis darbo formomis, pavyzdžiui, dirbama nestandartinėmis darbo valandomis. Daug žmonių turėjo derinti darbą namuose ir rūpintis savo šeimos nariais. Moterys susidūrė su papildoma našta, susijusia su būtinybe pritaikyti savo darbo modelius ir kartu atlikti papildomų prižiūrėtojų vaidmenį, o tai padidino esamą nelygybę. Izoliacijos laikotarpiais mamos pranešė, kad 50 % dažniau nei tėčiai turėdavo atsitraukti nuo darbo⁶. Skurdžių ir ekonominiu požiūriu marginalizuotų šeimų atveju pandemija neigiamai paveikė tiek įsidarbinimo galimybes, tiek vaikų galimybes gauti išsilavinimą. Nuotolinio darbo ir mišriojo darbo Europoje po pandemijos tęsimas ir tolesnis taikymas priklausys nuo įvairių veiksnių, įskaitant jo poveikį našumui, darbo organizavimui ir darbo sąlygoms. Tačiau darant prielaidą, kad nuotolinis darbas išliks, reikia skubiai spręsti naujus su lyčių lygybe susijusius iššūkius ir užtikrinti darbuotojų teisę atsijungti ir susilaikyti nuo su darbu susijusių elektroninių ryšių ne darbo laiku. Reikėtų užkirsti kelią tam, kad nuotolinis darbas taptų tik moterims skirta alternatyva darbui biure ir taip būtų sustiprinti stereotipai ir diskriminacinė praktika. Kita vertus, tinkamai naudojant nuotolinį darbą būtų galima palengvinti vienodą mokamo darbo ir nemokamo priežiūros darbo paskirstymą tarp moterų ir vyrų. Be to, vienodos junglumo galimybės ir vienodos galimybės naudotis skaitmeninėmis technologijomis galėtų padėti panaikinti skaitmeninių įgūdžių atotrūkį. Taip pat svarbu keistis geros praktikos pavyzdžiais lyčių lygybės skatinimo nuotolinio darbo kontekste srityje;

⁶ EIGE (2021). *Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic*.

17. yra galimybė, kad dirbdamos namuose moterys dažniau patirs smurtą šeimoje ir kitų formų smurtą darbe, įskaitant smurtą dėl lyties, priekabiavimą ir prievartą internete. Tokios padidintos smurto rizikos, susijusios su nuotoliniu darbu, klausimas taip pat turi būti sprendžiamas;
18. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą sukėlė gilėjančią humanitarinę krizę Europoje: daugiau kaip 7,4 mln. žmonių pabėgo iš Ukrainos⁷, o dar 7 mln. žmonių persikėlė Ukrainos viduje⁸. Moterys ir vaikai sudaro 90 % nuo šios krizės bėgančių asmenų⁹;
19. net ir po to, kai Europos Sąjungoje buvo suteikta laikinoji apsauga, daugelis iš Ukrainos pabėgusių asmenų, ypač Ukrainos moterys ir mergaitės, vis dar susiduria su daugybe įvairių kliūčių, įskaitant būsto trūkumą, ribotas galimybes mokytis ir lankyti kalbų kursus, sunkumus patekti į darbo rinką, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros stygių ir nepakankamas galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis. Be to, visų pirma jaunos moterys ir mergaitės yra pažeidžiamos dėl seksualinio smurto ir smurto dėl lyties bei prekybos žmonėmis. Būtina atkurti iš Ukrainos išvykusių asmenų gyvenimo stabilumą, be kita ko, užtikrinant sąžiningą suaugusiųjų įdarbinimą ir kokybišką jaunimo bei vaikų priežiūrą ir švietimą, įskaitant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas, taip pat prieigą prie kultūros išteklių, taip pat užtikrinant apsaugą nuo išnaudojimo, prekybos žmonėmis ir smurto. Ši apsauga ypač svarbi Ukrainos moterims ir vaikams, apgyvendintiems įvairių formų laikiname būste, kur gali būti pasinaudota jų pažeidžiamumu;

⁷ United Nations (2022) *Operational Data Portal / Ukraine Refugee Situation e.*

⁸ United Nations (2022) *UNHCR / Ukraine: Internally Displaced Persons (IDP).*

⁹ United Nations (2022) *UNHCR / Ukraine Emergency.*

20. dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą ekonomikos perspektyvos tapo niūros, o vykęs trapus atsigavimas sustojo. Staigus biržinių prekių kainų padidėjimas, kuris prisideda prie infliacinio spaudimo ir riboja pajamas bei išlaidas, daro didelį spaudimą žmonių pragyvenimo šaltiniams visoje Europos Sąjungoje. Be to, milijonų iš Ukrainos persikeliančių asmenų, kurių dauguma yra moterys ir vaikai, atvykimas kelia papildomą iššūkį Europos ekonomikai, kuri jau yra įtempta dėl pastarojo meto įvykių;
21. dabartinė ekonominė padėtis Europoje daro skirtingą poveikį vyrams ir moterims dėl iš seniau esančios struktūrinės lyčių nelygybės. Tikimybė, kad jaunos moterys daugiau kaip keturias valandas per dieną skiria vaikų priežiūros pareigoms ir užduotims atlikti nei jauni vyrai, yra beveik dvigubai didesnė¹⁰. Nelygybę nemokamo priežiūros darbo srityje stiprina ne tik lyčių stereotipai ir kartais netinkama ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros bei atostogų politika, bet ir tai, kad moterys vidutiniškai uždirba mažiau nei vyrai, o tai skatina šeimas išlaikyti modelį, pagal kurį vyras yra pagrindinis šeimos išlaikytojas, o moteris – pagrindinė namų šeimininkė. Dėl to, kad joms tenka didesnė priežiūros pareigų dalis, daug jaunų moterų, baigusios mokslus, neprisijungia prie darbo rinkos arba anksti pertraukia savo karjerą. Be to, moterys dažniau nei vyrai dirba ne visą darbo dieną arba dirba pagal lanksčias ar netipines darbo sutartis. Tai, kad moterys atlieka neproporcingai didelę nemokamo priežiūros darbo dalį, yra viena iš pagrindinių lyčių nelygybės darbo užmokesčio ir pensijų srityje, taip pat didesnės skurdo ar socialinės atskirties rizikos moterims priežasčių;

¹⁰ EIGE (2022). *Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic*. A policy brief.

22. Europa susiduria su būsto krize. Su būstu susijusios išlaidos gerokai didėjo dar prieš COVID-19 pandemiją. Nuo 2010 m. iki 2022 m. pirmojo ketvirčio nuomos kainos ES padidėjo 17 %, o būsto kainos – 45 %¹¹. Didesnės išlaidos būstui, ypač mažų būstų atveju, turėjo ypač neigiamą poveikį jaunajai kartai. Dėl santaupų trūkumo ir mažų pajamų jaunimas negali investuoti į savo nuosavybę, kuri užtikrintų stabilumą ateityje, finansiniu, fiziniu ir emociniu požiūriu. Daugelį jaunų žmonių pritraukia didelių miestų darbo rinka, todėl jie labai priklauso nuo galimybės patekti į nuomos rinką ir judumo. Dėl padidėjusių išlaidų būstui daug jaunuolių ir toliau gyvena savo šeimose¹² arba yra priversti gyventi viename bute su kitais ilgiau, nei norėtų, ir dažnai gyvena perpildyto būsto sąlygomis. Jaunos moterys, visų pirma vienišos motinos ir iš užsienio kilusios moterys, įskaitant iš Ukrainos persikėlusias moteris, gali atsidurti ypač pažeidžiamoje padėtyje iš dalies ir dėl to, kad jos gali susidurti su tam tikrų formų diskriminacija ir piktnaudžiavimu, kiek tai susiję su galimybe gauti būstą;

¹¹ Eurostat (2021). *One in five people in the EU at risk of poverty or social exclusion*.

¹² 2019 m. 80 % 18–24 m. jaunuolių pagrindinė būsto galimybė buvo šeimos būstas.

23. didelė infliacija, COVID-19 pandemija ir Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą prisidėjo prie pragyvenimo išlaidų, įskaitant prekių ir paslaugų, energijos ir būsto kainas, didėjimo. Dėl Europos priklausomybės nuo Rusijos gamtinių dujų ir sumažėjusio jų tiekimo gerokai išaugo energijos kainos, ir tai nustūmė pažeidžiamus asmenis į pakraštį. Dar 2020 m. 8 % ES gyventojų negalėjo užtikrinti tinkamo savo namų šildymo¹³. Energijos nepriteklių lemia mažos pajamos, aukštos energijos kainos ir prastas energijos vartojimo efektyvumas, ypač pastatuose, kartu paėmus, ir jis daro didesnę poveikį moterims nei vyrams. Dėl pajamų nelygybės moterys turi mažiau disponuojamųjų pajamų didelėms energijos išlaidoms padengti, o daugelis gyvena prastos izoliacijos ir mažo energijos vartojimo efektyvumo būstuose. Energijos kaina yra ypatingas iššūkis pensinio amžiaus moterims, gyvenančioms vieno asmens namų ūkiuose. Be to, moterų energijos vartojimo modeliai skiriasi nuo vyrų¹⁴. Vyresnio amžiaus moterys ir bedarbės paprastai daugiau laiko praleidžia namuose, o tai taip pat turi įtakos jų energijos vartojimui. Galiausiai moterys yra sąmoningesnės, kiek tai susiję su pertekliniu vartojimu, ir yra labiau linkusios krizės metu keisti savo vartojimo įpročius. Tačiau energetikos sektoriuje ir su energetika susijusiame švietime bei moksliniuose tyrimuose jų skaičius yra nepakankamas, todėl jos negali dalyvauti priimant sprendimus šioje srityje;

¹³ European Commission (2022). *Energy poverty in the EU*.

¹⁴ European Parliament (2019). *Women, Gender Equality and the Energy Transition in the EU: Study Requested by the FEMM Committee*.

European Parliament (2017). *Gender Perspective on Access to Energy in the EU: Study for the FEMM Committee*.

24. nors skurdas ar socialinė atskirtis yra plačiai paplitęs reiškinys¹⁵, jis labai dažnas tarp moterų ir moterų patiria didesnę poveikį nei vyrai. Be to, didelei daliai nepilnų šeimų gresia skurdas ar socialinė atskirtis, o moterų sudaro beveik 85 % visų nepilnų šeimų ES¹⁶. Visoje ES ekonominiai COVID-19 pandemijos padariniai ypač paveikė jaunas moteris ir vyrus, o jaunoms moterims kyla didesnė skurdo ar socialinės atskirties ir materialinio nepritekliaus rizika nei jauniems vyrams¹⁷. Be to, jaunos moterų, norėdamos patekti į darbo rinką ir joje dalyvauti, susiduria su kliūtimis ir stereotipais dėl lyties, o tai ne tik yra tiesioginė problema, bet ir turi ilgalaikių pasekmių: didėja vyrų ir moterų darbo užmokesčio ir pensijų skirtumai ir ribojamos moterų galimybės visą jų gyvenimą;
25. atsižvelgiant į vis didėjančią klimato kaitos, Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą ir Europos priklausomybės nuo Rusijos gamtinių dujų tiekimo bei sumažėjusio jų tiekimo poveikį, žaliosios pertvarkos įgyvendinimas tapo kaip niekad aktualus. Tačiau be tinkamos remiamosios politikos vykdant žaliąją pertvarką tam tikros grupės, įskaitant jaunas moteris ir vyrus, gali likti nuošalyje. Teisingos žaliosios pertvarkos politika ir teisinė sistema turėtų atitikti jaunosios kartos poreikius ir būti lyčiai atžvalgi. Jaunimo nuomonės taip pat turėtų būti prasmingai ir veiksmingai įtrauktos į politikos formavimo procesą ES ir už jos ribų, juo labiau kad klimato kaita ir didėjančios energijos kainos yra pasaulinio masto problema ir daro ypač neigiamą poveikį jaunoms moterims ir būsimoms kartoms. Jaunos moterų ir vyrai turi įgyti įgūdžių ir kompetencijų, kurie leistų jiems atlikti savo vaidmenį žaliajoje ir skaitmeninėje pertvarkoje ir pasinaudoti jos teikiamomis galimybėmis;

¹⁵ 2021 m. kas penktam žmogui ES grėsė skurdas ar socialinė atskirtis. Daugiau informacijos rasite: Eurostat (2022). *Living conditions in Europe - poverty and social exclusion*.

¹⁶ EIGE (2016). *Poverty, gender and lone parents in the EU*.

¹⁷ EIGE (2022). *Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic*. A policy brief.

Eurostat (2022). *Material and social deprivation rate by age and sex*.

26. svarbu užtikrinti, kad Sąjungos perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ir aplinkos atžvilgiu tvarios ekonomikos iki 2050 m. būtų sąžiningas ir niekas nebūtų paliktas nuošalyje. Pilietinė visuomenė, ypač jaunimas, paragino imtis platesnio užmojo veiksmų siekiant kovoti su klimato kaita ir atsižvelgti į didesnę jaunosios kartos ir moterų pažeidžiamumą, kiek tai susiję su neigiamu klimato poveikiu. Todėl šiame kontekste svarbu gerbti ir skatinti lyčių lygybę, visų moterų ir mergaičių įgalėjimą ir nešališkumą skirtingų kartų atžvilgiu. Investicijos į žaliąją, skaitmeninę ir priežiūros ekonomiką gali padėti sukurti papildomų darbo vietų jaunimui. Tačiau dėl iš seniau esančios lyčių nelygybės ir stereotipų moterų ir vyrų gaunama nauda nėra lygiavertė. Tikslinių investicijų į skaitmeninimą ir žaliąją ekonomiką nauda galėtų būti didesnė jauniems vyrams nei jaunos moterims, nebent būtų imtasi ryžtingų veiksmų siekiant užtikrinti, kad moterys visapusiškai dalyvautų teisingos pertvarkos iniciatyvose¹⁸. Be to, darbo sąlygos priežiūros sektoriuje dažnai teikia mažas garantijas ir jas reikia gerinti;

¹⁸ International Labour Organisation (2022). *Global Employment Trends for Youth 2022: Europe and Central Asia*.

27. tai, kad reaguojant į COVID-19 pandemiją paspartinta skaitmeninė pertvarka, yra ir galimybė, ir iššūkis, kalbant apie lyčių lygybę. Ateityje didės technologijų specialistų, pavyzdžiui, kompiuterių inžinierių ir IRT¹⁹ specialistų, paklausa. Tačiau ir toliau pastebima aiški lyčių segregacija IRT švietimo ir IRT profesijų srityse, todėl šią problemą reikėtų spręsti. Šią skaitmeninę atskirtį dar labiau gali didinti šališkumas lyčių atžvilgiu, į kurį kai kuriose dirbtinio intelekto priemonėse ir procesuose dažnai neatsižvelgiama. Atsižvelgiant į tai, kad atsigavimas po pandemijos turi vykti atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, STEM²⁰ kompetencijos ekonomikos srityje ateityje turėtų atlikti vis svarbesnį vaidmenį. Siekiant skatinti lygiateisę moterų įtrauktį į darbo rinką ateityje, labai svarbu skatinti mergaičių domėjimąsi STEM dalykais, kovoti su lyčių stereotipais ir pralaužti vadinamąsias stiklo lubas. Be to, siekiant padėti pritraukti mergaites ir jaunas moteris rinktis su STEM susijusias profesijas ir jas jose išlaikyti, taip pat skatinti berniukus ir vyrus žengti į priežiūros sektorių ir švietimo, sveikatos ir socialinės rūpybos sektorių, reikalingos tikslinės priemonės, vystymosi programos ir profesinis orientavimas be lyčių stereotipų. Siekiant kovoti su lyčių stereotipais ir sudaryti sąlygas moterims, ypač jaunoms moterims, patekti į darbo rinką, daug dėmesio taip pat reikėtų skirti darbui su vyrais tokiais klausimais kaip vyrų, kaip prižiūrėtojų, vaidmuo ir smurto dėl lyties prevencija;
28. moterys ir mergaitės nėra homogeniška grupė. Jų realybė priklauso nuo daugelio veiksnių, pavyzdžiui, rasės, odos spalvos, etninės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, išsilavinimo, socioekonominės padėties, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, kurie kartu lemia jų galimybes ir konkrečius iššūkius. Todėl reikia atsižvelgti į sąryšingumą, nes jis skirtingai veikia skirtingas jaunimo grupes;

¹⁹ Informacinės ir ryšių technologijos.

²⁰ Gamtos mokslai, technologijos, inžinerija ir matematika.

29. šios išvados grindžiamos anksčiau atlikto darbo rezultatais ir politiniais įsipareigojimais, kuriuos pareiškė Europos Parlamentas, Taryba, Komisija ir atitinkami šios srities suinteresuotieji subjektai, be kita ko, priede išvardytuose dokumentuose,

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA

RAGINA VALSTYBES NARES pagal savo atitinkamą kompetenciją ir atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, taip pat gerbiant socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją:

30. užtikrinti, kad įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus būtų nuodugniai apsvaistyta ir skatinama lyčių lygybė ir lygios galimybės visiems;
31. plėtoti vyriausybės veiksmus, kad būtų sukurtos visapusiškos, dalyvavimu grindžiamos ir lyčiai atžvalgios nacionalinės krizių valdymo priemonės ir būtų įtrauktos moterys ir vyrai, įskaitant moterų teisių organizacijų, jaunimo organizacijų ir pažeidžiamų grupių atstovus;
32. skatinti lyčių ir jaunimo aspektų integravimą teikiant paramą iš Ukrainos ir kitų pasaulio šalių persikėlusiems žmonėms, visų pirma moterims ir mergaitėms, ir imantis veiksmų jų gyvenimo stabilumui atkurti bei užtikrinti visišką jų integraciją į darbo rinką ir visuomenę, visų pirma:
- a. apsaugant juos nuo išnaudojimo, prekybos žmonėmis, seksualinės prievartos, smurto dėl lyties ir priekabiavimo, taip pat remiant smurto aukas;
 - b. užtikrinant sąžiningas galimybes gauti darbą, sąžiningą profesinio rengimo ir mokymo bei suaugusiųjų mokymosi prieinamumą ir sąžiningas sąlygas šiose srityse, taip pat užtikrinant vaikų teisę į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą bei mokyklinį ugdymą;
 - c. lanksčiai reaguojant į padidėjusią ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų paklausą ir
 - d. ginant tarptautiniu mastu pripažintas jų žmogaus teises;

33. visapusiškai naudotis ES fondais, pavyzdžiui, Prieglobsčio ir migracijos fondu, „Europos socialiniu fondu +“, Europos regioninės plėtros fondu, programa „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusu, siekiant skatinti migrantų integraciją, atsižvelgiant į nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis nustatytus poreikius, ir ypatingą dėmesį skirti moterų ir mergaičių poreikiams;
34. sudaryti palankesnes sąlygas moterims dalyvauti darbo rinkoje, visų pirma didinant vyrų dalyvavimą priežiūros veikloje ir ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų vaikams, taip pat vyresnio amžiaus žmonėms ir asmenims su negalia skirtų priežiūros paslaugų prieinamumą, įperkamumą ir kokybę, gerinant priežiūros ir darbo derinimą ir skatinant vienodą nemokamo priežiūros darbo pasidalijimą tarp moterų ir vyrų;
35. skatinti geresnį supratimą ir informuotumą apie būtinybę moterims ir vyrams tarpusavyje vienodai pasiskirstyti nemokamą priežiūros ir namų ruošos darbą, nes tai yra būtina lyčių lygybės sąlyga, ir parengti bei nustatyti sistemą, kuria būtų skatinamas vienodas mokamo darbo ir nemokamo priežiūros darbo pasidalijimas tarp moterų ir vyrų, įskaitant profesinio, šeimos ir asmeninio gyvenimo derinimo priemones;
36. kovoti su horizontaliąja ir vertikaliąja lyčių segregacija darbo rinkoje, taip pat švietimo ir mokslinių tyrimų srityje, ypač atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką;
37. toliau įgyvendinti veiksmingas priemones, skirtas horizontaliosios segregacijos švietimo, mokymo ir profesijų srityse problemai spręsti visais lygmenimis. Visų pirma aktyviai skatinti lygias moterų ir mergaičių galimybes naudotis IRT ir spręsti visų formų lyčių atskirtį šioje srityje problemą, be kita ko, lavinant moterų ir mergaičių skaitmeninius įgūdžius ir remiant moteris, siekiančias karjeros IRT srityje, siekiant paskatinti jas likti IRT sektoriuje;

38. skatinti priemones, kuriomis siekiama spręsti padidėjusios smurto dėl lyties, įskaitant lytinio partnerio smurtą, ir smurto šeimoje rizikos problemą ir užkirsti jai kelią;
39. skatinti lyčių ir jaunimo aspektų integravimą rengiant, įgyvendinant ir vertinant priemones, priimamas siekiant įveikti ekonomikos krizę, visuose sektoriuose ir remiantis turimais duomenimis. Stiprinti bendradarbiavimą su pilietine visuomene, socialiniais partneriais, moterų teisių organizacijomis, taip pat su jaunimo organizacijomis ir akademinė bendruomene rengiant, įgyvendinant ir vertinant šias priemones;
40. teikti paramą, įskaitant finansinę paramą, lyčių lygybę propaguojančioms pilietinės visuomenės organizacijoms, visų pirma moterų teisių organizacijoms, nes jos labai nukentėjo nuo pasaulinės ekonomikos krizės, o jų teikiamų paslaugų paklausa dėl krizės didėja,

PRAŠO EUROPOS KOMISIJOS IR VALSTYBIŲ NARIŲ pagal jų atitinkamą kompetenciją, atsižvelgiant į valstybių narių nacionalines aplinkybes ir gerbiant socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją:

41. skatinti kartų solidarumą ir užtikrinti, kad atsigavimo po pandemijos politikos įgyvendinimas būtų atžvalgus ir amžiai, ir lyčiai. Daugiau dėmesio skirti užtikrinimui, kad įgyvendinant šią politiką būtų visapusiškai atsižvelgiama į specifinius pažeidžiamiausių grupių poreikius;
42. užtikrinti, kad teikiant humanitarinę pagalbą Ukrainai būtų atsižvelgiama į lyčių aspektą ir tenkinami pažeidžiamoje padėtyje esančių moterų, vyrų, mergaičių ir berniukų, taip pat visų įvairių grupių, kurioms gresia marginalizacija, įskaitant etnines mažumas, pavyzdžiui, romų bendruomenę, LGBTI asmenis, vyresnio amžiaus asmenis, asmenis su negalia ir religines mažumas, poreikiai;

43. skatinti jaunimo, ypač moterų, švietimą, mokymą ir užimtumą novatoriškų žaliųjų ir skaitmeninių technologijų srityje;
44. skatinti prasmingą dialogą su jaunąja karta ir skatinti lyčių požiūriu subalansuotą ir aktyvų jaunimo dalyvavimą formuojant politiką ir priimant sprendimus Europos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis ir visose atitinkamose Sąjungos politikos srityse. Itin daug dėmesio turėtų būti skiriama lygiateisiam ir prasmingam mergaičių ir moterų dalyvavimui formuojant politiką ir priimant sprendimus;
45. skatinti lyčių ir jaunimo aspektų integravimą į visus mokslinius tyrimus, sprendimus ir politiką, susijusius su skaitmenine ir žaliaja pertvarka;
46. rinkti ir skleisti pagal amžių ir lytį suskirstytus duomenis, visų pirma duomenis apie energijos nepriteklių, ir skatinti lyčių aspekto integravimą į visas su energijos nepriteklumi susijusias politikos sritis,

RAGINA EUROPOS KOMISIJĄ:

47. vertinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą itin daug dėmesio skirti tam, kaip nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose ir juos įgyvendinant buvo atsižvelgiama į lyčių lygybės ir lygių galimybių visiems tikslus ir tų tikslų integravimą.

Šaltiniai

1. ES tarpinstituciniai dokumentai

Europos socialinių teisių ramstis

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_lt.pdf

2. ES teisės aktai

2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (*OL L 180, 2000 7 19, p. 22–26*)

2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (*OL L 303, 2000 12 2, p. 16–22*)

2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (*OL L 212, 2001 8 7, p. 12–23*)

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (*OL L 373, 2004 12 21, p. 37–43*)

2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija) (*OL L 204, 2006 7 26, p. 23–36*)

2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrėtojų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES (*OL L 188, 2019 7 12, p. 79–93*)

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (*OL L 57, 2021 2 18, p. 17–75*)

3. Taryba

Europos Sąjungos Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo jaunimo reikalų srityje sistemos: 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija (*OL C 456, 2018 12 18, p. 1–22*)

2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (*OL C 372, 2020 11 4, p. 1–9*)

2014 m. kovo 10 d. Tarybos rekomendacija dėl stažuotčių kokybės sistemos (*OL C 88, 2014 3 27, p. 1–4*)

Tarybos rekomendacija, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (*OL L 223, 2021 6 14, p. 14–23*)

Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo (*OL C 243, 2022 6 27, p. 35–51*)

Visos Tarybos išvados dėl lyčių lygybės ir kitomis atitinkamomis temomis, įskaitant, visų pirma, nurodytas toliau:

- Tarybos išvados „Siekiant įtraukesnių darbo rinkų“ (dok. 7017/15)
- Tarybos išvados „Moterų ir vyrų įgūdžių stiprinimas ES darbo rinkoje“ (dok. 6889/17)
- Tarybos išvados „Sustiprintos priemonės siekiant sumažinti horizontalią lyčių segregaciją švietimo ir užimtumo srityse“ (dok. 15468/17)
- Tarybos išvados „Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo panaikinimas. Pagrindinė politika ir priemonės“ (dok. 10349/19)
- Tarybos išvados „Gerbūvio ekonomika“ (dok. 13432/19)
- Tarybos išvados „Lyčių lygybe grindžiama ekonomika ES. Tolesni veiksmai. Pekino veiksmų platformos įgyvendinimo 25-mečio apžvalga“ (dok. 14938/19)
- Tarybos išvados „Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo mažinimas. Apmokamo darbo ir neapmokamo priežiūros darbo vertės nustatymas ir padalijimas“ (dok. 13584/20)
- Tarybos išvados dėl nuotolinio darbo (dok. 9747/21)
- Tarybos išvados dėl COVID-19 socioekonominio poveikio lyčių lygybei (dok. 8884/21)
- Tarybos išvados dėl dirbtinio intelekto poveikio lyčių lygybei darbo rinkoje (dok. 14750/21)

4. Europos Vadovų Taryba

2021 m. gegužės 8 d. valstybių ir vyriausybių vadovų pasirašyta Porto deklaracija

<https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

5. Trijų (pirmininkavusios, pirmininkaujančios ir pirmininkausiančios) valstybių narių grupė

Trijų (pirmininkavusios, pirmininkaujančios ir pirmininkausiančios) valstybių narių – Prancūzijos, Čekijos ir Švedijos – pasirašyta deklaracija dėl lyčių lygybės (2022 m. sausio mėn.)

6. Europos Komisija

ES kovos su prekyba žmonėmis strategija (dok. 8090/21)

Europos priežiūros strategija (COM(2022) 440 final)

Komisijos pranešimas Europos Parlamentui ir Tarybai „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimo peržiūros ataskaita“ (COM(2022) 383 final) „2021–2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas“ (COM(2020) 758 final)

2022 Report on gender equality in the EU (dok. 7006/1/22 REV 1)

Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija. Dok. 6678/20. (Komisijos nuoroda: COM(2020) 152 final)

Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas (dok. 6649/21 + ADD 1 + ADD 2)

Energy Poverty in the EU

https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumer-rights/energy-poverty_en

Women in the digital age, 2018

Women in the digital age - Publications Office of the EU (europa.eu)

7. Europos Parlamentas

2022 m. balandžio 7 d. Europos Parlamento rezoliucija „Dėl karo Ukrainoje bėgančių vaikų ir jaunuolių apsauga ES“ (2022/2618(RSP))

2022 m. vasario 17 d. Europos Parlamento rezoliucija „Europos jaunimo įgalinimas: užimtumas ir socialinis atsigavimas po pandemijos“ ([2021/2952\(RSP\)](#))

2021 m. sausio 21 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl galimybės visiems turėti prieigą prie deramo būsto už prieinamą kainą ([2019/2187\(INI\)](#))

Gender Perspective on Access to Energy in the EU: Study for the FEMM Committee

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU\(2017\)596816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf)

Women, Gender Equality and the Energy Transition in the EU: Study Requested by the FEMM Committee

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU\(2019\)608867_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU(2019)608867_EN.pdf)

8. Europos lyčių lygybės institutas (EIGE)

Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic (26 May 2021)

<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-and-socio-economic-impact-covid-19-pandemic>

Gender and energy

<https://eige.europa.eu/publications/gender-and-energy>

Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic. A policy brief.
(4 October 2022)

<https://eige.europa.eu/publications/young-women-and-men-aftermath-covid-19-pandemic>

Poverty, gender and lone parents in the EU

<https://eige.europa.eu/publications/poverty-gender-and-lone-parents-eu>

9. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) nuomonė dėl lyčių lygybės
(SOC/731-EESC-2022)

Teleworking and gender equality – conditions so that teleworking does not exacerbate the unequal distribution of unpaid care and domestic work between women and men and for it to be an engine for promoting gender equality (SOC/662-EESC-2020)

Hybrid Conference on Affordable and Decent Housing in the EU, 6 January 2022 (Mišrios formos konferencija „Įperkamas ir deramas būstas ES“, 2022 m. sausio 6 d.)

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/en_conclusions_affordable_and_decent_housing_in_the_eu.pdf

10. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (EUROFOUND)

Eurofound (2021), Impact of COVID-19 on young people in the EU, Publications Office of the European Union, Luxembourg

11. Eurostatas

One in five people in the EU at risk of poverty or social exclusion

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20211015-1>

Material and social deprivation rate by age and sex

https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdsc07&lang=en

Rents up by 17%, house prices by 45% since 2010

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220708-1>

Living conditions in Europe - poverty and social exclusion

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion#Key_findings

12. Pasaulio bankas

Global Growth to Slow through 2023, Adding to Risk of ‘Hard Landing’ in Developing Economies (Press Release No. 2022/038/EFI)

13. Jungtinės Tautos

Operational Data Portal / Ukraine Refugee Situation

<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

UNHCR / Ukraine: Internally Displaced Persons (IDP)

<https://www.unhcr.org/ua/en/internally-displaced-persons>

UNHCR / Ukraine Emergency

<https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/>

14. Tarptautinė darbo organizacija

Global Employment Trends for Youth 2022: Europe and Central Asia

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/briefingnote/wcms_853326.pdf
